INGLIZ TILI NUTQIDA MADANIYATNING IFODALANISHI

Sevara Ravshan qizi Ungalova
Navoiy davlat universiteti Xalqaro hamkorlik bo'limi bosh mutaxassisi
ungalovasevara@gmail.com
+998935771026

Annotatsiya

Mazkur tezisda ingliz tili nutqida madaniyatning ifodalanish xususiyatlari tahlil qilinadi. Tilda madaniyatning namoyon bo'lishi, milliy qadriyatlar, urf-odatlar va ijtimoiy me'yorlarning kommunikativ jarayonlarga ta'siri ko'rib chiqiladi. Ingliz tili nafaqat xalqaro muloqot vositasi, balki ingliz xalqlarining madaniy dunyoqarashi va mentalitetini aks ettiruvchi hodisa sifatida talqin etiladi.

Kalit so'zlar:

madaniyat, ingliz tili, nutq madaniyati, muloqot, xushmuomalalik, frazeologiya, madaniy qadriyatlar.

Kirish

Til – bu xalq madaniyatining eng muhim ko'zgusidir. Har bir xalq o'zining tarixiy tajribasi, urf-odatlari va dunyoqarashini til orqali ifoda etadi. Ingliz tili ham shunday madaniy hodisa bo'lib, uning nutqiy madaniyatida ingliz xalqining xulq-atvori, qadriyatlari va ijtimoiy munosabatlari o'z aksini topgan.

Asosiy qism

1. Madaniyat va til o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik

Madaniyat tildan ajralmas tushunchadir. Til insonning fikrlash tarzi va ijtimoiy tajribasini ifodalaydi. Ingliz tilida bu holat idiomalar, maqollar, metaforalar va nutq etiketi orqali yaqqol ko'rinadi. Masalan, "Time is money" iborasi ingliz tilida vaqtning iqtisodiy qadriyat sifatida qabul qilinishini bildiradi.

2. Ingliz nutq madaniyatida odob va muloyimlik

Ingliz madaniyatida muloyimlik va xushmuomalalik muhim o'rin tutadi. Shu bois ingliz tilidagi muloqotda to'g'ridan-to'g'ri aytiladigan gaplar kam uchraydi, ular ko'pincha yumshoq shaklda ifodalanadi:

- "Could you please…", "Would you mind if…", "I'm afraid I can't…" kabi ifodalar madaniy muomala me'yorining bir qismi hisoblanadi.

3. Madaniy qadriyatlarning leksik va frazeologik ifodasi

Ingliz tilidagi ko'plab so'zlar va frazeologizmlar ingliz xalqining hayot tarzi va tarixiy an'analarini aks ettiradi. Masalan:

- "Keep a stiff upper lip" – muammolarga bardoshli bo'lish qadriyatini bildiradi;
- "Home sweet home" – oila va shaxsiy makonning muqaddasligini ifodalaydi.

4. Muloqotdagi ijtimoiy masofa va shaxsiy makon

Ingliz jamiyatida shaxsiy erkinlik va individualizm qadrlanadi. Shu sababli, nutqda ortiqcha yaqinlik yoki hissiylikdan qochish, shaxsiy hududni saqlash madaniy me'yordir. Bu holat muloqotning rasmiy turlarida ayniqsa yaqqol seziladi.

5. Ingliz tili orqali global madaniyatning shakllanishi

Bugungi kunda ingliz tili global muloqot tili sifatida turli madaniyatlarni birlashtiruvchi vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Biroq u bilan birga inglizcha muloqot andozalari boshqa xalqlar madaniyatiga

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

ham ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bois ingliz tilini o'rganishda nafaqat grammatikani, balki madaniy kontekstni ham chuqur anglash zarurdir.

Xulosa

Ingliz tili nutqida madaniyat til orqali ifoda etiladigan murakkab ijtimoiy hodisadir. U muloqot uslubi, odob-axloq me'yorlari, qadriyatlar va milliy mentalitetda namoyon bo'ladi. Ingliz tilini mukammal o'zlashtirish uchun tilning madaniy mazmunini tushunish muhim ahamiyatga ega, chunki madaniyatni bilmasdan turib tilni to'liq egallash mumkin emas.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press.
2. Hall, E. T. (1976). Beyond Culture. New York: Anchor Books.
3. Kramsch, C. (1998). Language and Culture. Oxford: Oxford University Press.
4. Wierzbicka, A. (1991). Cross-Cultural Pragmatics: The Semantics of Human Interaction. Berlin: Mouton de Gruyter.
5. Leech, G. (2014). The Pragmatics of Politeness. Oxford: Oxford University Press.
6. Wardhaugh, R. (2010). An Introduction to Sociolinguistics. Oxford: Wiley-Blackwell.
7. Trudgill, P. (2000). Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society. London: Penguin Books.
8. Crystal, D. (2003). The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Hymes, D. (1972). "On Communicative Competence." In Sociolinguistics: Selected Readings, edited by J. B. Pride & J. Holmes. Harmondsworth: Penguin.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Chet tillarini o'rganishni ommalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorlari (2020–2024 yillar).
11. Qodirova, D. (2021). Til va madaniyat munosabati: lingvomadaniy tahlil. Toshkent: Fan nashriyoti.
12. Karimova, M. (2022). "Ingliz tili o'qitishda madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirishning ahamiyati." Filologiya masalalari jurnali, №3, 45–49-betlar.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.